

Evropa postupně ztrácí svůj chemický průmysl

Vysoké výrobní náklady, extrémní regulace – stále více velkých koncernů uzavírá své výrobní jednotky v Evropě. Evropská unie nyní přichází s plánem, jak vývoj změnit. Snaha přichází zřejmě ale pozdě.

V důsledku vysokých energetických nákladů a trvale slábnoucí konjunktury se stále více chemických firem stahuje z Evropy. Markantně postiženy jsou zejména energeticky náročný petrochemický průmysl a průmysl základní chemie. V těchto segmentech dosahuje uzavírání výroby vysoké úrovně, jak ukazují data zpracovaná listem Handelsblatt ve spolupráci s evropskou asociací chemického průmyslu CEFIC. Jen v Německu oznámilo uzavření svých kapacit 6 koncernů. To se dotkne zhruba 2 000 pracovních míst.

Aktuálně oznámil počátkem měsíce července koncern DOW Chemicals, který patří k největším výrobcům v USA, uzavření dvou velkých výrobních závodů v německém chemickém regionu mezi městy Halle a Lipsko. Zbytek evropského trhu ukazuje obdobný obrázek – sedm velkých koncernů od počátku tohoto roku oznámilo uzavření velkokapacitních chemických zařízení v Evropě, případně zveřejnilo nabídky na případné odkoupení těchto zařízení, přičemž potenciální zájemci nejsou k dispozici. Koncern SHELL současně podle vlastních informací kompletně opustit petrochemickou výrobu v Evropě.

„Základní chemie bojuje o přežití,“ varuje Jim Ratcliffe, zakladatel a CEO britského koncernu INEOS, který patří k největším dodavatelům petrochemických výrobků v Evropě. Předpovídá současně novou, vysokou závislost na mimoevropských výrobních zdrojích, navíc v geopoliticky extrémně nestabilní situaci: „Evropa bude muset základní suroviny dovážet ze zemí, jako jsou USA nebo Čína, které z této situace budou významně těžit.“

Německý chemický svaz VCI varuje: „Pokud základní chemie odejde, ztratí Německo část své průmyslové suverenity.“ Evropská unie nyní přichází s plánem protiopatření. Šéfka Evropské komise Ursula von der Leyen představila balíček opatření, která by měla snížit tlak na chemický průmysl. Jejich snahou je udržet důležité výrobní řetězce v Evropě a kontrolovat import chemikálií a plastických hmot do států Evropské unie. Z pohledu vysokých manažerů v chemickém průmyslu přichází tato příliž pozdě, protože oznámené uzavírání výrobních kapacit se již nedá zastavit. Tendence stahování základní chemie z Evropy se ukazují již dlouho a v důsledku konfliktu na Ukrajině a dalšímu oslabení poptávky se dále zvýraznily. Dynamika poklesu

Tabulka 1: Zařízení v Německu na prodej nebo připravená k uzavření

Koncern	Odvětví	Země	Datum
DOW Chemicals	chlor-alkil-vinyl krakovací jednotka	Leuna	07/2025
INEOS	výroba fenolu	Gladbeck	07/2025
Lyondell Basell	krakovací jednotka	Münchmünster	07/2025
Hunstman		Moers	07/2025
Bayer	ochranné postřiky pro rostliny	Frankfurt n.M.	05/2025
Hunstman		Deggendorf	02/2025
Evonik	ketonová kyselina	Hanau	10/2024
BASF	menší jednotky	Ludwigshaven	08/2024
BASF	ochrana rostlin	Frankfurt n.M, Hürth	07/2024
BASF	TDI a amoniak	Ludwigshafen	02/2023
Dyneon		Gendorf	02/2023

Tabulka 2: Zařízení v Evropě na prodej nebo připravená k uzavření

Koncern	Odvětví	Země	Datum
Lyondell Basell	petrochemie	Španělsko, Francie, Holandsko	07/2025
Covestro / Lyondell		Holandsko	07/2025
Huntsman	více jednotek	Evropa	07/2025
TOTAL Energies	krakovací jednotka	Belgie	04/2025
SHELL	petrochemie	Evropa	03/2025
SABIC	petrochemie	Evropa	04/2025
SABIC	krakovací jednotka	Holandsko	06/2025

poptávky v Evropě se dále zvýšila. V první fázi výrobci pouze sledovali vývoj, ale na přelomu let 2023/2024 začaly koncerny s důslednou kontrolou svých výrobních kapacit a výsledky tohoto ověřování se nyní převádějí do konkrétních řešení:

- ▶ DOW Chemicals zastaví v roce 2027 krakovací zařízení v Böhlenu jižně od Lipska, stejně jako chlor-alkali-vynilovou jednotku v tomto regionu. Ohroženo je tak 550 pracovních míst. Američané nevidí v důsledku nízké poptávky a extrémně vysokých energetických nákladů na rentabilní konkurenceschopnost v oblasti velkokapacitních krakovacích jednotek, kde jsou získávány cenné suroviny ze surového benzínu a nafty. Kromě toho DOW kritizuje rostoucí regulaci chemického průmyslu v Evropě.
 - ▶ TOTAL Energies z Francie oznámil na jaře ukončení činnosti dvou krakovacích zařízení u dceřiné společnosti v Antverpách.
 - ▶ Kromě SHELL ověřuje i saúdsko-arabský koncern SABIC veškeré své provozy v Evropě. Jedno zařízení v Nizozemsku Saúdové již uzavřeli.
 - ▶ INEOS oznámil v červnu uzavření provozu v Gladbecku, kde je vyráběn fenol, který je používán pro výrobu plastů. Kapacitou 650 000 tun/rok se jedná o jedno z největších zařízení na světě. Ohroženo je 267 pracovních míst, INEOS ale argumentuje vysokými energetickými náklady a faktem, že díky odchodu řady zákazníků z Evropy došlo k výraznému propadu poptávky.
 - ▶ BASF, který má hlavní sídlo v Ludwigshafenu, uzavřel už několik jednotek, mimo jiné např. oba závody na výrobu amoniaku, který patří k základním chemickým surovinám. Další uzavírky menších provozů mohou ještě následovat. Koncern však informoval, že cca 80 % provozů má šanci na přežití.
 - ▶ BAYER oznámil v květnu ukončení provozu jednoho závodu u Frankfurtu nad Mohanem. Provoz byl nerentabilní, protože konkurence z Číny se prosazuje na evropském trhu nízkými cenami v důsledku výrazně nižších energetických nákladů. Zde je ohroženo 500 pracovních míst.
- Propočty listu Handelsblatt a asociace CEFIC ukazují, že od roku 2021 bylo oznámeno uzavření výrobních kapacit ve výši

13 milionů tun a další propad lze v blízké budoucnosti ještě dále očekávat.

Dramatičnost situace prezentovali počátkem července vrcholoví manažeři chemických koncernů na jednání s U. von der Leyen, která údajně projevila snahu chemický průmysl podpořit. Snížení energetických nákladů i omezení regulace je údajně v plánu – Evropská komise chce obdobně jako německá vláda snížit ceny energií zejména pro průmysl s vysokou energetickou náročností. Současná stav ukazuje např. zemní plyn, který je hlavním energetickým zdrojem pro chemický průmysl. Podle údajů VCI je cena plynu 4x vyšší než v USA, což je obrovská nevýhoda na mezinárodních trzích.

Avšak nejenom toto odvětví kritizuje delší dobu požadované plnění vysokých klimatických cílů, aniž by byly současně podnikány kroky k posílení konkurenceschopnosti. „Green Deal přinesl v minulých legislativních obdobích dobře míněné klimatické cíle, ale žádný business plán pro průmysl,“ říká Ch. Ehler, člen Evropského parlamentu za německou CDU. Důsledkem je evropská deindustrializace, jejímž příkladem je postup amerického koncernu DOW v Sasku a Sasku-Anhaltsku.

Plán Evropské komise, který byl zveřejněn v polovině července, má toto změnit. Komisař pro průmysl Stephane Séjourné hovoří o „obchodním plánu pro zajištění budoucnosti všech důležitých sektorů v Evropě“. Evropská unie přitom slibuje méně byrokracie a méně regulací – např. při zatřídění, označování a balení materiálů a směsí. Současně má být přepracováno nařízení ke kosmetickým výrobkům. Zde plánuje Evropská komise v případě zvláště nebezpečných látek pro kosmetické výrobky, které jsou zatříděny jako rakovinotvorné, příp. ovlivňující dědičnost nebo rozmnožování (CMC), jejich třídění zjednodušit. Látky CMR nebudou v budoucnosti muset splňovat stejné požadavky jako potraviny.

Zásadní pro průmysl by mělo být nakládání se špatně odbouratelnými látkami (PFAS). Tyto látky pro použití v průmyslu potravin, kosmetickém průmyslu nebo průmyslu oděvním budou nadále zakázány, připravuje se však celá řada výjimek v případech, kde neexistuje žádná náhrada. Návrh je v tomto případě očekáván v listopadu. V této souvislosti se očekává také zjednodušení v nařízení pro chemikálie REACH. V těchto pří-

padech úprav předpokládá EK roční úspory v průmyslu ve výši 363 mil. eur.

Potřeba rozsáhlých modernizací

Vrcholoví manažeři, jako např. CEO společnosti INEOS p. Ratcliffe, zpochybňují možnost zastavení odchodu chemických výroby z Evropy. Konkurence na trzích je velká: petrochemická centra v USA, na Blízkém východě a Asii jsou schopna vyrábět výrazně výhodněji, protože suroviny jako olej nebo plyn jsou zde výrazně levnější. Celkové náklady ve srovnání s Evropou jsou v těchto případech zhruba třetinové. K tomu přistupuje i skutečnost, že petrochemické závody v Evropě jsou staré několik desítek let, a je nezbytné tyto provozy modernizovat. Společnosti jako DOW nebo INEOS nejsou ochotny do modernizace výrazněji investovat v důsledku celkové nejisté situace.

Dále je patrný i tlak ze strany Číny, která výrazně levněji nabízí výrobky masové chemie na evropském trhu. Velká chemie vybudovala do roku 2023 velkokapacitní výrobní závody v rámci přípravy na výrazný nárůst poptávky. Boom v Číně však do dnešního dne nenastal, a proto se snaží čínské společnosti masivně exportovat na světové trhy včetně Evropy a prosadit se nízkými cenami, jak uvádí analýza ratingové společnosti S&P. Evropská komise si vyhrazuje v chemickém akčním plánu právo omezit z obchodně-politických důvodů import přebytků.

Jaký je důsledek ztráty evropských kapacit, je zatím předmětem dohadování. Ekonomové považují strukturální změny ve směru odklonu od energeticky náročných technologií za nezbytný (předsedkyně expertní rady pro hospodářství Monika Schnitzer). Podle jejího názoru je možné dovážet výrobky základní chemie z regionů, které disponují nákladovými výhodami. Zástupci chemického průmyslu naopak důrazně upozorňují na řadu nebezpečí. „Stáváme se opět závislími na cizích zemích,“ říká šéf koncernu CLARIANT Conrad Kaijzer. Válka na Ukrajině jasně ukazuje, že evropský chemický průmysl je silně závislý na ruském plynu. Jiný vrcholový manažer říká, že je nezbytné mít vlastní výrobu základní chemie, pokud chce být Evropa z bezpečnostně-politických důvodů být soběstačná.

Pro zachování výrobních kapacit se vyslovují také další manažeři chemických firem i z důvodu provázanosti: v chemickém průmyslu jsou procesy silně provázané, základní produkty jsou

ihned po výrobě dále zpracovávány do finální podoby řady speciálních výrobků. „Základní chemie je fundamentální pro průmyslovou Evropu. Bez ní nebude fungovat řada dalších průmyslových odvětví,“ podtrhuje asociace VCI a dodává: „Rostoucí odchod výroby z Evropy povede k destrukci hospodářství Evropské unie.“

Přesně tohoto scénáře se v chemickém regionu okolo Lipska po odchodu společnosti DOW všichni obávají.

Poznámka zpracovatele

Článek se zabývá problematikou chemického průmyslu, který se kromě silné konkurence na světových trzích potýká také s důsledky konfliktů na Ukrajině, Blízkém východě a dalších regionech, nedostatkem různých surovin, komplikovanými transportními cestami nebo stále výraznějším odklonem od globalizačních cílů i s důsledky přeregulace v rámci Evropské unie. Evropská komise sice v dobrém úmyslu sleduje striktní cíle stanovené v Green Deal, nebere však do úvahy trvale se snižující konkurenceschopnost evropského hospodářství na světových kolbištích. Evropa tak ztrácí řadu pozic, na nichž se léta úspěšně prezentovala. Tyto ztráty se však mohou výrazněji začít projevovat např. v dotační politice Evropské komise, kterou může podporovat pouze skutečně silný a konkurenceschopný průmysl. Jak je aktuálně vidět na stavu průmyslu Německa jako dlouholetého tahouna evropského hospodářství, je nezbytné se skutečně seriózně stavem evropského hospodářství zabývat.

Mementem pro silniční hospodářství by měl být také fakt, že propojení rafinérského a chemického průmyslu je velice úzké a určité vlivy může pocítit i oblast silničního stavitelství. Počet uzavřených rafinerií též není konečný, některé negativní dopady nedostatku vhodných surovin tak můžeme registrovat již dnes.

Ing. Václav Valentin

Literatura

[1] Scheer O., Fröndhoffa B. Europa verliert die Großchemie. In Handelsblatt, 2025, 8th July.

Inzerce

SILNIČNÍ akademie 2026

Připravovaná témata: Zemní práce | Asfaltové směsi | Navrhování vozovek | Cementobetonový kryt | Podkladní vrstvy vozovek | Povrchové vlastnosti vozovek

www.sdruzeni-silnice.cz

SDRUŽENÍ
PRO VÝSTAVBU
SILNIC

Spolufinancováno
Evropskou unií